

Nejvyšší soud

prostřednictvím

Obvodního soudu
pro Prahu 5

ke sp. zn. 2 T 23/2017

Obviněný MUDr. M. T. – dovolání

Podle § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 trestního řádu podávám v neprospěch obviněného **MUDr. M. T.**

d o v o l á n í

proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10.4.2019 sp. zn. 7 To 112/2019, kterým bylo podle § 256 trestního řádu zamítnuto mj. odvolání státního zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5, podané proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 30.1.2019 sp. zn. 2 T 23/2017, kterým byl obviněný uznán vinným přečiny poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, byl mu uložen trest a bylo rozhodnuto o náhradě škody,

a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu s odkazem na § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, neboť tímto usnesením byl zamítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) trestního řádu, ačkoli ten spočíval na nesprávném právním posouzení skutku.

O d ů v o d n ě n í:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 30.1.2019 sp. zn. 2 T 23/2017 byl obviněný MUDr. M. T. uznán vinným čtyřmi přečiny poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, kterých se měl dopustit tím, že

- 1) *dne 29.10.2013 okolo 18:00 hod. při plánované lékařské neurologické kontrole v C. p. e. – poradna pro záchvatová onemocnění, N. k., 2. L. U. a F. M., P. *, poškozenou R. M., využil své pozice ošetřujícího lékaře a ve svém lékařském pokoji, jí nařídil, aby se svlékla do naha, lehla si na zde umístěnou postel sloužící pro odpočinek lékařů, a následně jí nezjištěným předmětem jezdil po nahém těle a sexuální pomůckou – vibrátorem, jí opakovaně dráždil zevní*

genitálie, až do opakovaného vzrušení poškozené, za údajným zjištěním, zda léčiva, která užívá nemají vliv na její sexualitu, ačkoli k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl k tomuto vyšetření příslušné oprávnění k provádění takovýchto prohlídek,

- 2) v srpnu 2014 v přesně nezjištěný den, při plánované lékařské neurologické kontrole v C. p. e. – poradna pro záchvatová onemocnění, N. k., 2. L. U. a F. M., P. *, využil své pozice ošetřujícího lékaře a provedl poškozené M. Z., gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě, a to z důvodu zjištění srůstů po laparoskopickém odstranění vejcovodu, ačkoli k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl k tomuto vyšetření oprávnění k provádění takovýchto prohlídek,*
- 3) v přesně nezjištěné době v jarních měsících roku 2015, při plánované lékařské neurologické kontrole v C. p. e. – poradna pro záchvatová onemocnění, N. k., 2. L. U. a F. M., P. *, provedl poškozené J. O., gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě, kdy toto zdůvodnil, že zjišťuje, zda má pacientka cysty, ačkoli k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl k tomuto vyšetření příslušné oprávnění k provádění takovýchto prohlídek,*
- 4) dne 9.7.2015 v 9:00 hod. během neurologického vyšetření, které prováděl na lékařském pokoji, který uzamkl, přiměl poškozenou S. L., při plánované lékařské neurologické kontrole v C. p. e. – poradna pro záchvatová onemocnění, N. k., 2. L. U. a F. M., P. *, aby se svlékla a vykonal na ní gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě za účelem údajného zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoli k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl k tomuto vyšetření příslušné oprávnění k provádění takovýchto prohlídek.*

Dlužno poznamenat, že soud nekvalifikoval jednání obviněného jako zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku, jak to učinila obžaloba, neboť pro takovou právní kvalifikaci neshledal zákonné podmínky.

Za shora uvedená jednání soud obviněného odsoudil podle § 181 odst. 2 trestního zákoníku za použití § 43 odst. 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 10 měsíců, jehož výkon podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 trestního zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 30 měsíců. Součástí rozsudku byl také výrok o náhradě škody. Obviněný byl na jeho podkladě podle § 228 odst. 1 trestního řádu zavázán zaplatit poškozené R. M. náhradu nemajetkové újmy spočívající v bolestném 25.000 Kč a ve ztížení společenského uplatnění ve výši 90.000 Kč, celkem tedy 115.000 Kč, poškozené M. Z. náhradu nemajetkové újmy spočívající v bolestném ve výši 25.128 Kč a ve ztížení společenského uplatnění ve výši 60.000 Kč, celkem tedy 85.128 Kč, poškozené J. O. náhradu nemajetkové újmy sestávající z bolestného ve výši 25.686 Kč a za ztížení společenského uplatnění ve výši 60.000 Kč, celkem tedy 85.686 Kč, a konečně poškozené S. L. náhradu nemajetkové újmy sestávající z bolestného ve výši 25.686 Kč a za ztížení společenského uplatnění

ve výši 100.000 Kč, celkem tedy 125.686 Kč. Se zbytky nároků byly poškozené podle § 229 odst. 2 trestního řádu odkázány na řízení ve věcech občanskoprávních.

Obvodní soud pro Prahu 5 v rámci odůvodnění odsuzujícího rozsudku zdůraznil, že provedeným dokazováním bylo jednoznačně prokázáno, že obviněný svým jednáním, které bylo excesem přičítícím se běžným lékařským postupům a lékařské etice, hrubým způsobem zasáhl do práv poškozených, nerespektoval intimitu soukromí, zachování cti a lidské důstojnosti, a narušil důvěru mezi lékařem a pacientem. Obviněný tak z pozice lékaře neurologa, jemuž všechny poškozené bezmezně důvěřovaly, a to tím spíše, pokud jim pomohl při léčbě jejich nemoci – epilepsie, prováděl vyšetření, která lékař neurolog neprovádí. Jím realizovaná gynekologická vyšetření pohmatem v pochvě či stimulace pohlavních orgánů totiž rozhodně neodpovídala povaze onemocnění poškozených, neproběhla v gynekologické ambulanci ale v lékařském pokoji či popisovně EEG, do lékařských záznamů obviněný neuvedl důvody, které by ho k tomuto postupu vedly, resp. vůbec nezapsal, že by takové vyšetření provedl, a k vyšetření nepoužil ochranné pomůcky. Poškozené tak podle přesvědčení soudu uvedl v omyl, když jim sděloval, že realizované vyšetření je potřebné z důvodu zjištění jejich zdravotního stavu, přičemž poškozenou M. uvedl v omyl také tím, že ji nechal v domnění, že jím prováděné vyšetření se vztahuje k lékové studii, které se účastní. U všech poškozených se v příčinné souvislosti s jednáním obviněného rozvinula posttraumatická stresová porucha, která byla znalcem definována jako střední. Takto prokázaná jednání nalézací soud kvalifikoval jako přečiny poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, obviněnému uložil úhrnný trest a rozhodl o náhradě nemajetkové újmy. Částky nárokované poškozenými a opírající se o znalecký posudek MUDr. V. T., znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, nicméně je shledal neadekvátními a nadhodnocenými, a v důsledku toho nároky poškozených výrazně pokrátit a se zbytkem nároků je odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku podali odvolání obviněný, proti výroku o náhradě nemajetkové újmy také všechny čtyři poškozené, a konečně i státní zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5. Ten podal opravný prostředek v neprospěch obviněného a směřoval ho primárně proti výroku o vině a trestu. Požadoval přitom, aby bylo jednání obviněného kvalifikováno jako přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku a aby mu byl ve vazbě na to odpovídajícím způsobem zpřísněn i trest. Městský soud v Praze se však s argumentací nalézacího soudu v plném rozsahu ztotožnil a usnesením ze dne 10.4.2019 sp. zn. 7 To 112/2019 všechna odvolání podle § 256 trestního řádu zamítl.

Shora naznačené právní závěry Obvodního soudu pro Prahu 5, které shledal bezvadnými také Městský soud v Praze, však není možné akceptovat.

Předně je namístě přisvědčit oběma soudům v tom ohledu, že jednání obviněného nelze právně kvalifikovat tak, jak to učinila podaná obžaloba, tj. jako zločin znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku. Obviněný se ho totiž nedopustil za využití násilí, pohrůžky násilím či pohrůžky jinou těžkou újmu, a rozhodně nezneužil ani bezbrannost poškozených. Jakkoli mu totiž poškozené s ohledem

na jeho postavení, poskytovanou lékařskou péčí a z toho plynoucí blízký vztah lékař – pacient plně důvěřovaly, takový stav nelze označit za bezbrannost ve smyslu předpokládaném judikaturou a komentářovou literaturou (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, 1839 s.). Nelze se nicméně ztotožnit se závěrem soudů, podle kterého jednání obviněného naplnilo znaky skutkové podstaty přečinu poškození cizích práv.

Trestní zákoník účinný od 1.1.2010 vymezil v § 186 novou skutkovou podstatu označenou jako sexuální nátlak, která v trestním zákoně č. 140/1961 Sb. účinném do 31.12.2009 samostatně obsažena nebyla. Zmíněné ustanovení přitom v odstavcích 1 a 2 zahrnuje celkem tři samostatné základní skutkové podstaty. První dvě obsažené v odstavci 1 alinea 1 a 2 postihují takového pachatele, který k tam popsánému jednání donutí poškozenou osobu násilím, pohrůzkou násilí či pohrůzkou jiné těžké újmy, případně ji k němu přiměje zneužívaje její bezbrannosti. Vzhledem k absenci těchto znaků (viz předcházející odstavec) tato právní kvalifikace do úvahy nepřichází.

Jinak je tomu však v případě třetí skutkové podstaty vymezené v § 186 odst. 2 trestního zákoníku. Ta sankcionuje pachatele, který zneužívaje závislosti jiného nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu přiměje takovou osobu k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování. Podmínkou je zde tedy to, aby byla oběť na pachateli závislá, s ohledem na jeho postavení mu důvěřovala, nebo byla pod jeho vlivem. Jinak vyjádřeno, předmětem ochrany je v tomto případě ochrana lidské důstojnosti osob různého věku v pohlavní sféře, a to před útoky, při kterých pachatel zneužívá závislosti takových osob, nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti a vlivu (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, 1854 – 1855 s.). Ona existující závislost poškozené osoby na pachateli či vztah důvěryhodnosti, pro který má pachatel na oběť vliv, má rozhodující účinek v tom ohledu, že pachateli v podstatě umožní či ulehčí dosáhnout pohlavního styku s poškozenou osobou, pohlavního sebeukájení takové osoby, její obnažování či jiné srovnatelné chování.

Ze skutkových zjištění obecných soudů vyplynulo, že obviněný v případě poškozené R. M. této opakovaně dráždil genitálie vibrátorem, a to až do opakovaného vzrušení poškozené, a v případě zbylých tří poškozených jim prováděl vyšetření ženských pohlavních orgánů vaginální cestou. Zjednodušeně vyjádřeno jim tedy opakovaně zasouval prsty (bez ochranných rukavic) do pochvy. To vše bez medicínsky ospravedlnitelného důvodu. Skutková podstata § 186 odst. 2 trestního zákoníku přitom postihuje mj. takové jednání pachatele vůči poškozené osobě, které má charakter pohlavního styku. Pohlavním stykem ve smyslu judikatury a komentářové literatury je míněno mj. zasouvání předmětů či prstů do ženského pohlavního ústrojí (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, 1837 s.). Jde tedy právě o takové jednání, kterého se dopustil obviněný vůči všem poškozeným, nejmarkantněji pak vůči poškozené R. M.

K takovému jednáním pak obviněný i podle obecných soudů zneužil svého postavení lékaře poškozených a z něho plynoucí důvěryhodnost a vliv. I vzhledem ke zjištěným okolnostem (tedy zneužití důvěrného vztahu lékař - pacient, bezprecedentní „vyšetření“ pohlavních orgánů vaginální cestou lékařem neurologem mimo

gynekologickou ambulanci, v případě R. M. dokonce stimulace pohlavních orgánů za využití vibrátoru, absence příslušných záznamů v lékařských zprávách, absence ochranných pomůcek...) pak bylo namísto jednání obviněného popsané pod body 1), 2), 3) a 4) kvalifikovat nikoli jako přečiny poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, ale přinejmenším jako přečiny sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku. Klíčovým aspektem vedoucím ke spáchání skutků bylo totiž právě postavení obviněného a důvěra, kterou ve vztahu ke svým pacientkám požíval. Nelze samozřejmě vyloučit posouzení stíhaného jednání i podle přísnější skutkové podstaty § 186 trestního zákoníku, to však až po náležitém zhodnocení charakteru posttraumatické stresové poruchy, zejména tedy do jaké míry reálně omezila poškozené v obvyklém způsobu života, jakož i míry jejího zavinění obviněným. Ne každá posttraumatická stresová porucha je totiž bez dalšího synonymem těžké újmy na zdraví podle § 122 odst. 2 písm. i) trestního zákoníku a ne vždy je následkem, který by byl obviněným zaviněn.

Není od věci v této souvislosti zmínit rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24.1.1996 sp. zn. 4 To 948/95 (publikováno pod č. R 56/1996). Podle jeho právní věty totiž „...jednání pachatele, který využije omylu poškozené spočívajícího v tom, že jej poškozená považovala při ošetření v nemocnici za lékaře, a z tohoto důvodu strpěla z jeho strany osahávání na nahém těle a posléze i uvnitř přirození, naplňuje znaky trestného činu poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku...“. Toto rozhodnutí popisující zdánlivě podobný případ však nelze aplikovat na nyní posuzovanou trestní věc, neboť skutkové okolnosti v případě obviněného MUDr. M. T. jsou odlišné do té míry, že mezi ním a poškozenými se v důsledku předešlé úspěšné léčby vytvořil velmi blízký vztah, který byl právě stěžejním nástrojem umožňujícím spáchat trestný čin. Navíc v době, kdy soudy rozhodovaly trestní věc publikovanou pod č. R 56/1996, v trestním zákoně skutková podstata, která by komplexně upravovala jednání odpovídající aktuálnímu ustanovení § 186 trestního zákoníku, neexistovala.

Nad rámec uvedeného lze soudům vytknout ještě tu skutečnost, že ačkoli podle jejich závěru nebylo motivem jednání obviněného sexuální uspokojení, žádným logicky způsobem neodůvodnily, čím konkrétně tedy – vezmeme-li v potaz všechny zjištěné okolnosti na straně jedné a závěr soudů o nepodloženosti „vyšetření“ z medicínského hlediska na straně druhé – mělo být jednání obviněného motivováno. Nicméně při zohlednění objektu trestného činu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku, kterým je ochrana lidské důstojnosti v pohlavní sféře osob bez rozdílu věku, pohnutka obviněného není znakem této skutkové podstaty, stejně jako je nerozhodné to, zda se pachatel u jednání sexuálně ukájí či nikoli.

S přihlédnutím k výše uvedenému tak shrnuji, že skutky obviněného bylo namísto kvalifikovat nikoli jako přečiny poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, ale přinejmenším jako přečiny sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku. Pokud tak Obvodní soud pro Prahu 5 neučinil, zatížil své rozhodnutí vadou spočívající na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu. Nevyhověl-li pak Městský soud v Praze odvolání státního zástupce podanému v neprospěch obviněného, zatížil své rozhodnutí vadou podřaditelnou pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu v jeho variantě druhé.

Vzhledem k těmto skutečnostem proto

n a v r h u j i,

aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit s ohledem na § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu:

1. podle § 265k odst. 1, 2 trestního řádu za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 trestního řádu zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10.4.2019 sp. zn. 7 To 112/2019, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 30.1.2019 sp. zn. 2 T 23/2017, a rovněž všechna případná další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
2. a dále aby podle § 265l odst. 1 trestního řádu přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 5, aby věc znovu v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

Pokud by Nejvyšší soud shledal, že je v posuzované věci nutno rozhodnout jiným způsobem, než předpokládaným v § 265r odst. 1 písm. b) trestního řádu, vyjadřují i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

Brno 24.6.2019

otisk úředního razítka

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce